

Vid korrespondens åberopa
FOI beteckning

Datum
2016-11-29

Nr
FOI-2016-989

Näringsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Er referens
N2016/03080DL

Vår handläggare
Mats Forsman

Remissvar gällande En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32)

Inledning

Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, har tagit del av remissversionen av betänkandet En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32) del 1 och 2. Remissyttrandet gäller främst kapitel 9 Krisberedskap, men Totalförsvarets forskningsinstitut lämnar även synpunkter på några andra delar av betänkandet. Remissvaret är uppdelat i mer övergripande synpunkter följt av specifika synpunkter med direkta hänvisningar till texten i remissversionen. FOI har identifierat ett fåtal oklarheter vilka redovisas under Allmänna synpunkter inför fortsatt beredning.

Sammanfattning

Totalförsvarets forskningsinstitut stödjer förslaget att bredda Livsmedelsverkets samordningsuppdrag, men menar att det behöver förtydligas att uppdraget, utöver skyddsfrågor, även bör omfatta säkerhetsfrågor (dvs. frågor som bl.a. rör hot om och avsiktlig spridning av CBRN-ämnen via dricksvatten).

Totalförsvarets forskningsinstitut stödjer också förslaget att utveckla ett centralt kunskapscentrum för dricksvattenfrågor vid Livsmedelsverket. Likaså här bör uppdraget omfatta säkerhetsfrågor. Detta är angeläget med tanke på ett ökat fokus och planering för civilt försvar åter har aktualiserats. Totalförsvarets forskningsinstitut arbetar kontinuerligt med säkerhetsfrågor och kan stödja Livsmedelsverket i detta arbete.

FOI
Totalförsvarets forskningsinstitut

Postadress

Besöksadress

Telefon

Fax

registrator@foi.se

FOI
164 90 STOCKHOLM

Gullfossgratan 6, Kista
Leveransadress
Gullfossgratan 12, Kista

08-55 50 30 00

Orgnr: 202100-5182
www.foi.se

Datum
2016-11-29

Nr
FOI-2016-989

Totalförsvarets forskningsinstitut stödjer utredningens förslag om uppdrag till Livsmedelsverket att utreda hur en strukturerad incidentrapportering inom dricksvattenområdet skall utformas då det är angeläget att det skapas förutsättningar för en samlad bild av oönskade händelser kopplade till dricksvatten.

Totalförsvarets forskningsinstitut håller med utredaren om att VAKA-gruppen fyller en viktig funktion men anser inte att en eventuell framtida överföring till kommunerna kommer att stärka dess roll, utan snarare det omvända. Totalförsvarets forskningsinstitut anser därför att Livsmedelsverket bör ha fortsatt ansvar för VAKA-gruppen.

Utredningen har upprepade gånger betonat att det finns ett behov av forskning och utveckling kopplat till ökade risker till följd av framtida klimatförändringar. Totalförsvarets forskningsinstitut vill poängtera att detta behov även gäller långsiktig forskning under de förhållanden som råder idag.

I direktivet ingick bl.a. att *utvärdera om skyddet mot olyckor och sabotage samt krisberedskapen avseende dricksvattenproduktion och distribution är tillräckligt och vid behov lämna åtgärdsförslag*. Skrivningarna i utredningen om huruvida skyddet är tillräckligt är vaga och allmänt hållna och få specifika åtgärder föreslås. Totalförsvarets forskningsinstitut kan inte utläsa huruvida utredningen anser att skyddet mot olyckor och sabotage är tillräckligt och efterlyser därför ett förtydligande av detta.

Det är angeläget att den osäkerhet som råder kring vilka typer av mikroorganismer som förekommer i dricksvatten, samt vilka patogener som ger upphov till vattenburna sjukdomsutbrott, kan minskas för att öka möjligheten att tillhandahålla ett säkert dricksvatten. De samhällsekonomiska konsekvenserna av större vattenburna utbrott kan vara betydande och vi bedömer att dagens analysförfaranden är otillräckliga. Utredningen konstaterar i sina överväganden till kapitel 9 (avsnitt 9.10) att det offentliga ansvarstagandet för laborativa resurser behöver stärkas ytterligare. Laborativa resurser nämns dock inte under rubriken Utredningens förslag (avsnitt 9.10) och Totalförsvarets forskningsinstitut efterlyser därför ett förtydligande av hur utredningen föreslår att det offentliga ansvarstagandet för laborativa resurser ska stärkas.

Allmänna synpunkter inför fortsatt beredning

Sidan 605, avsnitt 1

I beskrivningen av Totalförsvarets forskningsinstituts laborativa resurser saknas en redogörelse för förmåga avseende radioaktiva ämnen. Därtill förekommer i texten några oklarheter. Vi bifogar därför en mer komplett beskrivning av stycket *Statliga laboratorieresurser* i avsnitt 9.3.5 (sid 605) där det kursiverade är tillägg till texten:

Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, kan ge vissa typer av operativt analys- och expertstöd vid utredningar kring vattenburna utbrott. Genom särskild kompetens kan analyser av ovanliga patogener genomföras, främst sådana som kan vara relevanta i *terrorism- eller sabotagesammanhang*. FOI har även analysmetoder för kemiska substanser i dricksvatten för att kunna upptäcka och förstå antagonistiska hot. Myndigheten kan assistera vid eftersök av källor till fekala föroreningar för att begränsa spridningen i samband med utbrott. FOI har även möjlighet att analysera låga halter av föroreningar genom operativ provtagning av stora mängder vatten med s.k. ultrafiltreringsmetodik. *Vidare har FOI laboratorier för mätning av fissilt material och andra nukleider, och är kontraktslaboratorium för Strålskyddsmyndigheten och Livsmedelsverket för mätning av radioaktiva ämnen i t. ex vatten.* Uthålligheten vid en krissituation uppskattas till maximalt två veckor. Tjänsteman i beredskap finns. I enlighet med FOI:s regleringsbrev ska verksamhet som riktas mot myndigheter vara avgiftsfinansierad.

Sidan 150, stycke 3:

För att förtydliga att arsenik, bor etc. inte är radioaktiva ämnen är en mer korrekt skrivning "Dit kan bland annat arsenik, bor, fluorid, mangan och radioaktiva ämnen som kalium-40, uran, torium och deras sönderfallsprodukter räknas."

Sid 613: stycke 1:

I stycket förekommer uttrycket "radioaktiv påverkan" vilket kan tolkas som att vattnet i sig skulle förändras genom påverkan från ett radioaktivt ämne. En tydligare skrivning är: "Väder- och klimatrelaterade händelser, vattenburen mikrobiell smitta, *radioaktiv förorening* samt sabotage och antagonistiska hot utgör andra risker och hot."

Sidan 846, stycke 1

Här beskrivs Totalförsvarets forskningsinstitut (tillsammans med Sveriges Tekniska Forskningsinstitut) som en statligt finansierad forskningsmyndighet som i olika sammanhang arbetat med dricksvattenanknutna frågor. Detta är i sig korrekt. Det sammanhang där denna skrivning finns kan dock leda till en tolkning av att Totalförsvarets forskningsinstitut har ett uppdrag, och statlig finansiering för, att bedriva forskning i dricksvattenfrågor vilket inte är fallet.

Datum
2016-11-29

Nr
FOI-2016-989

Detta remissvar har beslutats av ställföreträdande Generaldirektör Anna-Lena Österborg efter föredragning av Forskningschef Mats Forsman. Deltagit i arbetet med remissvaret har också förste forskare Torbjörn Nylén, forskningsledare Roger Roffey och forskare Tina Broman och gjort.

För FOI,

A blue ink signature of Anna-Lena Österborg, written in a cursive style.
Anna-Lena Österborg

A blue ink signature of Mats Forsman, written in a cursive style.

Mats Forsman